

เทศน์เช้า วันที่ ๑๓ เมษายน ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ เราฟังธรรมะเพราะเรามาวัด เราชาวพุทธ วันนี้วันผู้สูงอายุ วันครอบครัว วันนี้วันจำเป็นมากนะ มันเป็นเรื่องฤดูกาลด้วย แล้วก็ปฏิทิน ถ้าเป็นปฏิทิน วันนี้วันผู้สูงอายุ วันครอบครัว วันครอบครัวนะ ประเพณีของเรา วัฒนธรรมประเพณีมันมาจากมนุษย์มนุษย์สะสมมาๆ มันอยู่กับกาลเวลา เวลามันสมดุลของมัน แต่เวลาโลกเจริญๆ เราต้องการปีใหม่ๆ เพื่อให้ทันโลกไถ่

คุณสิ เวลาวันครอบครัว เวลาวันสงกรานต์แล้วเราจะกลับบ้านกลับเรือนของเรา พ่อแม่ก็นั่งโหยหวนนะ ลูกเรากลับมาหรือไม่กลับมา ถ้าลูกเรากลับมามันก็มีความสุขใจ กลับมาราบพ่อ กราบแม่ มีสิ่งใดมาฝากพ่อฝากแม่ คิดมือมาเล็กน้อย พ่อแม่ต้องการพบหน้าลูก พ่อแม่ไม่ต้องการรางวัลสินจ้างหรอก เว้นไว้แต่ทางเศรษฐกิจ เขาส่งลูกไปทำงาน เขาก็หวังเพื่อพึ่งอาศัย การพึ่งอาศัย เราเกิดมา นี่ผลของวิญญูะ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก เราได้ชีวิตนี้มา เวลาเราทุกข์เรายาก เราว่าเราทุกข์เรายาก แต่เราได้ชีวิตนี้มา เพราะมีชีวิตนี้มันถึงได้แสวงหาอยู่อย่างนี้ไง ถ้าเราแสวงหาที่ดี เราเกิดมามีบุญกุศล เกิดมาทำอะไรประสบความสำเร็จ เพราะชีวิตนี้มีมันถึงประสบความสำเร็จ ชีวิตของเราถ้ามันขาดตกบกพร่อง มันขาดตกบกพร่องเพราะเวรเพราะกรรม ถ้าเพราะเวรเพราะกรรม “พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์สิ คำก็เวร สองคำก็เวร เวรอะไรล่ะ” เพราะเวรเพราะกรรม จริตนิสัยมันถึงเป็นแบบนี้ไถ่

คนเรา ถ้าเป็นคนที่ดีริตนิสัยที่ดี อ่อนน้อมถ่อมตน ไปทำอะไรมีแต่คนเขาเมตตา เขาส่งเสริม เขาเกื้อกูลกัน ถ้าคนเราที่ภูมิฐานะ ถือแต่ความเห็นของตัวเองเป็นใหญ่ ไปที่ไหน ทำงานที่ไหนมันก็ขัดแย้งไปที่นั่น ที่นั่นเขาไม่ต้องการรับไว้ในที่ทำงานของเขาด้วย เขาขัดแย้งออกไป

ถ้าชีวิตนี้เราอ่อนน้อมถ่อมตนของเรา มันมีคนเมตตา ถ้ามีคนเมตตา ไปทำอะไรประสบความสำเร็จ ประสบความสำเร็จมันเรื่องภายนอกนะ แต่เรื่องภายในคือเรื่องหัวใจนะ ถ้าเรื่องหัวใจ เห็นไหม เวลาเราได้ชีวิตนี้มา ชีวิตนี้มาเพื่อสิ่งใดล่ะ ชีวิตนี้มาเพื่อชาติเพื่อตระกูล พ่อแม่ได้

ลูกได้เข้ามา ก็อยากให้ลูกเต้าของเรามีที่ยืนในสังคม คำสั่งของพ่อแม่คำแรกนะ “ขอให้ลูกมีความสุข ขอให้ลูกมีความสุข” เราก็อยากให้ลูกมีความสุขๆ แล้วเราไปบีบคั้นมันทำไม ลูกนะ

ก็ปล่อยเขา ปล่อยเขาตามอำนาจวาสนานะ เราต้องทำใจของเรา เราเป็นชาวพุทธใช่ไหม ชาวพุทธบอกสอนแล้วใช่ไหม กรรม สัตว์เกิดตามเวรตามกรรม เวลากรรมมันจำแนกสัตว์ให้เกิดแตกต่างกันไป ถ้าเกิดแตกต่างกันไป เรามีลูกหลายๆ คน ลูกของเรามันก็ไม่เหมือนกัน นิสัยใจคอก็ไม่เหมือนกัน ถ้าลูกคนไหนจิตใจดี เราก็ภูมิใจ เราก็ภูมิใจ ลูกคนไหนถ้าเขาเกเรหน่อย เราก็ดูแคลงของเรา เพราะว่ามันสายเลือดของเรา

มันเป็นสายเลือดของเรานะ ถ้าเราไม่ดูไม่แลเข้าไปนะ สังคมเขาก็บอกพ่อแม่ไม่สั่งสอนถึงอีก มันไปทำอะไรเสียหาย พ่อแม่ไม่สั่งสอนอีก อ้าว! พ่อแม่สั่งสอนแล้วมันไม่ฟัง อ้าว! ถ้ามันไม่ฟัง นั่นมันเรื่องเวรเรื่องกรรม เรื่องเวรเรื่องกรรม แต่เราก็ต้องทำ เพราะเราเลือกไม่ได้ นิ้วมือเรายังไม่เท่ากัน ในครอบครัวของเราไม่เท่ากัน

วันนี้วันครอบครัว ถ้าวันครอบครัว เรากลับบ้านกลับเรือนไปกราบพ่อกราบแม่ แคะให้พ่อแม่เห็นหน้าเท่านั้นแหละ พ่อแม่เห็นหน้านะ เออ! มาแล้วก็ภูมิใจ มาแล้วก็ปลื้มใจ นี่วันครอบครัว กตัญญูกตเวทีเป็นเครื่องหมายของคนดี ถ้าคนดี มันเป็นฤดูกาล มันเป็นปฏิทิน แต่เวลามันเป็นความสุข ความสุขในครอบครัวของเรา ความสุขในชุมชนนั้น ในชุมชนนั้นพึ่งพาอาศัยกัน ในชุมชนนั้นยิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน ประเพณีวัฒนธรรมมันขายได้ พอมันขายได้ ตอนนี้อะไรเวลาสงกรานต์ไปอยู่กลางถนนหมดเลย จะไปฉีคน้ำเขาอยู่นั่น มันไม่ไปดูพ่อคุณแม่เลยละ ไปดูพ่อคุณแม่แล้วออกมาสนุกครึกครื้นบ้าง อ้าว! ครึกครื้นบ้าง ครึกครื้นบ้างมันมาจากวัฒนธรรม ประเพณีของเรานะ วัฒนธรรมประเพณีมันมาจากไหน? มันมาจากมนุษย์นะ มนุษย์มาจากไหน? มนุษย์เกิดมาจากพ่อจากแม่นะ พ่อแม่ให้ชีวิตนี้มานะ แล้วพ่อแม่มาจากไหน? พ่อแม่มาจากปู่ย่าตายายไง

เราจะบอกว่าจิตนี้มันเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ สิ่งที่ได้มาๆ เพราะมันมีจิตอยู่แล้วมันถึงเวียนว่ายตายเกิด ถ้ามันเวียนว่ายตายเกิดในเทวดา อินทร์ พรหม มันก็เป็นความสุขชาติหนึ่ง ถ้ามันได้สร้างเวรสร้างกรรมของมันมา มันตกนรกอเวจีขึ้นมา มันมีแต่ความกดดันในหัวใจนั้นนะ เวลามันหมดเวรหมดกรรมแล้วมันก็มาเกิดเป็นมนุษย์ พอมาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์เกิดมา

พบพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสอนเรื่องอะไร? พระพุทธศาสนาสอนเรื่องให้เสียสละ ให้
จาคะ ให้เห็นน้ำใจต่อกัน

คนมีน้ำใจต่อกัน คนมีน้ำใจต่อกัน เห็นไหม กลิ่นของศีลหอมทวนลม “คนเป็นคนดี ลูก
ไอนั้นเป็นคนดี ลูกไอนั้นเป็นคนดี” นี่กลิ่นของศีลมันหอมทวนลม คุณงามความดีของเรามันจะ
หอมทวนลม แม้แต่มีคนขัดแย้ง มีคนไม่พอใจ มันเป็นเรื่องของเวรของกรรม เราจะให้คนทุกคน
เห็นตามกับเราไปไม่ได้ เราทำคุณงามความดีของเราละ คุณงามความดีของเรา สุจริตมัน
คุ้มครองเรา เราทำสิ่งใด ความถูกต้องดีงามมันคุ้มครองหัวใจดวงนี้ ถ้าคุ้มครองหัวใจดวงนี้ องค์กร
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ทำคุณงามความดีใด ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ทำดีต้องได้ดี
ตลอดไป แต่ทำไมเราทำคุณงามความดีแล้วเราทุกข์ยากกันขนาดนี้ ถ้าเราทำคุณงามความดีแล้ว
ทุกข์ยากขนาดนี้ ถ้าเราไม่ทำคุณงามความดีแล้วมันจะไปถึงไหน

ทำคุณงามความดี ความดีมันหนุนเรา เช่น เราเกิดเป็นมนุษย์ ความเป็นมนุษย์มันรับ
สถานะจิตดวงนี้ไว้ เพราะการเกิดเป็นมนุษย์ พอเกิดเป็นมนุษย์ คนทำผิดพลาดในสังคมนี้อาจะต้อง
เอาไปติดคุก เขาจะให้ผลทันที คนทำบุญกุศลเขาชื่นชม

จิตนี้ๆ จิตนี้มันสร้างบุญกุศล มันทำคุณงามความดี ทำชั่วอย่างนี้แล้วบอก “ทำชั่วไม่
เห็นผล มันไม่ให้ผลมัน”

ให้มันขาดจากลมหายใจสิ ถ้าจิตมันออกจากภพชาตินี้ เพราะเป็นวาระ สถานะ มิติหนึ่ง
ชีวิตหนึ่ง ความเกิดหนึ่งหนึ่ง แล้วเกิดมาทำดีทำชั่วมันอยู่ที่อำนาจของเรา ถ้าเรามาศึกษาธรรมะ
ขององค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชี้เข้ามาที่นี้ไง

มาทำบุญๆ ทำบุญสิ่งนี้มันเป็นการเสียสละ เสียสละอะไร? เสียสละคือมันต้องมีเจตนา
มันมีเจตนา มีความรู้สึกรู้จักคิด มันถึงหัดเสียสละ เสียสละนี้เสียสละเป็นวัตถุ เสียสละเป็นวัตถุ
แล้วเราต้องการคุณงามความดี ต้องการ เห็นไหม คุณดี องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเที่ยว
สวนเห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีฝั่งตรงข้าม ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย

เราก็ปรารถนาความสุขๆ สุขของเราคืออยากจะมีฐานะ ตำแหน่งหน้าที่การงาน จะมี
เงินทองมหาศาลว่าเป็นความสุข เราคิดอย่างนั้นไง แต่คนที่เงินทองมหาศาล เวลาเขาจะตาย
พลัดพรากจากเงินทองของเขา เขาก็มีความทุกข์ความยากของเขามหาศาลเลย “สิ่งที่เราหาไว้”

ใครจะดูแลต่อไป สิ่งที่เราไว้นี้มันจะเป็นประโยชน์กับโลกหรือไม่ สิ่งที่เราหาไว้นี้ลูกหลานเรา มันจะรักกันชอบกัน มันจะไม่แก่งแย่งกันหรือไม่” เวลาจะตายไปมีแต่ความทุกข์ทั้งนั้น

แต่ความสุขๆ ละ พระพุทธศาสนาสอนถึงวิมุตติสุขๆ วิมุตติสุขมันหาที่ไหน

สงกรานต์ก็เที่ยวกันรอบโลก ไปหาความสุขกันไง แต่พวกเรา สงกรานต์ไปวัด ไปวัดไป วา ไปวัด คุณติ เวลาวันครอบครัวเขาไปหาพ่อหาแม่ของเขา ในครอบครัวนั้นมากันครบหน้าครบ ตามีความสุขนะ เราไปวัดไปวาขึ้นมา เราจะห้ามรโรคหาผลของเราไง ถ้าห้ามรโรคหาผลของเรา มรรค ๘ สติชอบ ปัญญาชอบ สมาธิชอบ ปัญญาชอบ ระลึกชอบ งานชอบ เพียรชอบ ความชอบ ธรรมของใจ ถ้าใจมีความสุขของธรรมของมัน

เราอาบน้ำร้อนต่างน้ำทำงานมาทั้งปี เราทุกข์เรายากกันมาตลอด มันบีบคั้นในหัวใจ สิ่งใดปรารถนา สมความปรารถนาก็เป็นสุขชนิดหนึ่ง สุขชนิดหนึ่งนั้นเขาเรียกว่าอามิส สิ่งที่สมความปรารถนานั้นเป็นความสุข ถ้าปรารถนาแล้วไม่ได้สมความปรารถนา มันขัดแย้ง มันไม่ได้ตั้งใจนี้ความสุข มันมีสุขมีทุกข์ในใจมาตลอด สิ่งนี้มันมีอยู่ของมัน โดยดั้งเดิม

จิตนี้มันมีความรู้สึกนึกคิดเป็นอาหาร เป็นอารมณ์ความรู้สึก มันกินอารมณ์ความรู้สึกเป็นอาหารเป็นประจำ แต่เราเอาอารมณ์ความรู้สึกนี้ เอาความคิดนี้มาคิดงาน คิดงานทำหน้าที่ การงาน เราเอาสิ่งนี้มาคิดงานทำงาน สิ่งนี้มันเป็นภาระ มันเหนื่อยล้ามาตลอด

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” แต่เราวางใจของเราไม่ได้ เราทำความสงบของใจเราไม่ได้ เวลาสงกรานต์ วันหยุด เรากลับพ่อกลับแม่ เราไปดูแลพ่อแม่แล้วเราก็มารวดมาวาเพื่อจะหา จะห้ามรโรคหาผลในหัวใจของเรา ถ้าห้ามรโรคหาผลในหัวใจของเรา เห็นไหม ทำบุญกุศลจบแล้ว มันเป็นอามิส เราได้ทำแล้ว ทานก็ได้ทำแล้ว ศีลก็ได้ปฏิบัติแล้ว ขาดอย่างเดียวเท่านั้นแหละ ขาดความเพียร ความวิริยะ ความอดุสสาหะ หาหัวใจของเราให้เจอใจ

ถ้าหาหัวใจของเราให้เจอ ถ้ามันมีสติ มีสมาธิ มีปัญญา มันมีมรรค ๘ ครอบครัวของมรรค มรรคผลมันจะเป็นประโยชน์กับในหัวใจของเรา ถ้าในหัวใจของเรา เราแสวงหาสิ่งนี้ไง สิ่งที่เราแสวงหามันเป็นนามธรรมทั้งนั้นแหละ ถ้าเป็นนามธรรม พิสูจน์ได้ไหมว่าชีวิตนี้เกิดมา จิตนี้มาจากไหน เกิดมาทำไม มาแล้วเวลาตายแล้วไปไหน วิทยาศาสตร์พยายามพิสูจน์ๆ...พิสูจน์ไม่ได้

หรรษา มันยังไม่มีเครื่องใจไปพิสูจน์ แต่สิ่งที่พิสูจน์ได้ในพระพุทธศาสนา จิตเวียนว่ายตายเกิด ก็เอาจิตพิสูจน์มัน พุทโธฯ ปัญญาอบรมสมาธิ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจสงบแล้วก็เอาใจ ตัวนี้พิสูจน์ใจเราใจ ใจเรามันจะเกิดมรรคเกิดผล

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง ทวนกระแสกลับเข้ามาที่ความรู้สึกของเรา นี่ใจ ถ้าความรู้สึกของเรา เราทำสิ่งใดก็แล้วแต่ประสบความสำเร็จ ประสบความสำเร็จทาง โลก นี้บุญกุศล ผลของวิญญูะ ผลของบุญมันเวียนว่ายตายเกิด ผลของบุญ สูงๆ ต่ำๆ มันมีของมัน อยู่อย่างนี้ มันมีของมันอยู่ตลอดไปอยู่แล้ว มันมีอยู่แล้ว เห็นไหม ภพชาติหนึ่งๆ เราเกิดมาได้ สร้างบุญกุศลไว้ขนาดไหน ภพชาติหน้าเราเกิดไป บุญกุศลได้ใช้มากแล้ว มันเกิดสภาวะแบบ ไหน มันเวียนว่ายตายเกิดกันอยู่อย่างนี้ มันมีเวรมีกรรมต่อกัน ใจ เพราะว่ามีเวรมีกรรมต่อกัน มัน ถึงเกิดมามีผลกระทบกระเทือนกัน ใจ เวลาที่มีผลกระทบกระเทือน เรากระทบกระเทือนในภพชาติ นี้ เรามีสติเราก็ก็น้อยากให้สิ่งนี้กระทบเราเลย

แต่ถ้าเรามีอำนาจขึ้นมา เรามีน้ำใจต่อลูกน้องเราไหม เรามีน้ำใจต่อสังคมไหม เรามี อำนาจ แต่เขาจะมีความผิดพลาดเป็นเรื่องธรรมดา เด็กทำงานมันก็มีผิดบ้างถูกบ้างเป็นเรื่อง ธรรมดา เราก็ก็น่าฝึกฝน เราก็ก็น่าดูแล ถ้าจิตใจของเราเป็นธรรมนะ ถ้าใจเป็นธรรม เราทำแต่คุณ งามความดีของเรา ใครจะติเตียน ใครจะว่าอย่างไรเรื่องของเขา เรื่องของเขา ไม่ใช่เรื่องของเรา เรื่องของเราคือความรู้สึกในใจนี้ เรื่องของเรา เรื่องนั้นมันเรื่องของเขา โลกธรรม ๘ ตีฉันทินินทา มันมีมาแต่ก่อนมีศาสนา คำตีฉันทินินทามันมีมาแต่ดั้งเดิม โลกธรรม ๘ มันมีของมันอยู่แล้ว แล้ว เราเอาชีวิตเราเข้าไปให้มันโดนผลกระทบกับโลกธรรม ๘ หรือ

เราวางสิ เรามีสติ นั้นมันของเขาคืออยู่ข้างนอกใจ ของเขาคืออยู่นอกกายของเรา เราฉลาด หรือเราโง่งนะ ถ้าเราฉลาด เราก็ก็น่าเก็บเกี่ยวเอาสิ่งที่ดีงามมาเพื่อประโยชน์กับเราใช้ไหม แต่ถ้าเราโง่ ะ เราโง่ เราก็ก็น่าไปคว้าเอาไฟเอาไฟเข้ามาเผาเราใช้ไหม

แต่ถ้าเราทำใจของเราสงบละ ถ้าใจเราสงบแล้ว สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี

สงกรานต์เขาเที่ยวกันรอบโลก กลับมา คอยคูตี ในบัตรเครดิตมันจะมีตัวเลขเต็มไปหมด เลย ของเรามาวัดมาวานะ ถ้าเราทำความสงบของใจได้ ใจเราจะมี ความสงบมีความระงับ กลับ บ้านก็ชื่นบาน บัตรเครดิตก็ไม่มีตัวเลขเพิ่ม ไม่มีอะไรเพิ่มเลย แต่หัวใจฟ่องแผ้ว หัวใจฟ่องแผ้ว ที่ว่า คูตี เวลาสงกรานต์ คนทั่วโลกทำไมมาเที่ยววัฒนธรรมของเราละ เวลาหัวใจของเรา ถ้าเรา

หาของเราเจอ คนอื่นเขาหาไม่เจอ แต่เราหาเราเจอ ถ้าเราหาเราเจอ สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี
จิตสงบแล้วก้ขึ้นสู่วิปัสสนา วิปัสสนาแยกแยะ นี้ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ปรากฏแล้ว ถ้าธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรากฏนะ

“สุกัทัตะ เธออย่าถามให้มากไปเลย ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผล”

ศาสนาไหนไม่มีมรรค ถ้าไม่มีเหตุมันก็ไม่มีการผล เราจะเอาผล มันต้องมีเหตุ เราจะเอาผล
นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปค้นคว้าอยู่ ๖ ปี สมบุคสมบันมาขนาดไหน เวลาองค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้เอง มาสมบุคสมบันในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจักๆ อัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็น
ธรรม

เวลาท่านสอน สอนตามความจริงๆ แล้วคนทำได้จริงมันจะสู่ความจริงอันนั้น แล้วธรรม
วินัยมันมีอยู่แล้ว มันจะตกเป็นวัฒนธรรม จนมีวันสงกรานต์นี้แหละ ศาสนานี้มัน ๒,๐๐๐ กว่าปี
ชาติไทยมัน ๓๐๐ ปีเท่านั้น แล้วเวลาพวกเรามาเกิดนะ เพราะมันตกผลึกมาจากวัฒนธรรม
ประเพณีไง มันถึงมาเป็นอย่างนี้ไง แล้วเราจะไปตื่น ตื่นเอาที่ข้างนอกทำไม ถ้าเราตื่นข้างนอก เรา
ก็จะเป็นเหยื่อ เราก็ต้องกระหืดกระหอบหาเงินหาทองมาเพื่อสนองตัณหาของตัวเอง แต่ถ้าเราอยู่กับ
สังคม มันเป็นอย่างนั้น มันเป็นโอกาสทำธุรกิจของเรา อ้าว! เราหาสินค้ามาขายให้พวกมันตื่น
ขายเสร็จแล้วเราก้มาพุทธโธ มันจะตื่นให้มันตื่นไป เพราะมันเป็นธุรกิจ มันเป็นเรื่องโลก

แต่เราต้องรู้จักตัวเราสิ อัตตสมบัติ เห็นไหม สมบัติทางโลกหามาไว้เป็นตัวเลข หามาไว้
ในตู้เซฟ บุญกุศลหามาจากใจ หามาจากใจนะ โยมไม่มีเจตนา วันนี้โยมไม่ได้มาทำบุญที่นี้ หัวใจ
มันเรียกร้อง หัวใจมันแสวงหา มันถึงลากร่างกายนี้มา มันลากร่างกายนี้มาแล้ว ร่างกายที่มาโดย
ความจำเป็น ต้องมานั่งจำเป็นให้หลวงพ่อก่อนเทศน์อยู่นี้ เพราะมันหนีไม่ได้ วัฒนธรรมมันสั่งไว้ว่า
เสียมารยาท ลูกไม่ได้ ไม่อยากฟังก็ต้องฟัง

นี่ไง ไม่อยากฟังก็ต้องฟัง มันเป็นโอกาสที่วัฒนธรรมได้แสดงตัวไป ธรรมะมันคืออะไร
ธรรมะมันทำงานได้ไหม ธรรมะคือสังฆธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันทำงานได้
ไหม แต่ธรรมะไปสถิตในหัวใจของใคร ถ้ามันสถิตในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
สถิตในใจของครูบาอาจารย์ของเรา มันทำงานได้ ธรรมะมันทำงาน พระพุทธ พระธรรม
พระสงฆ์ สังฆธรรมมันอยู่ไหน

“ธรรมะเป็นธรรมชาติ” ก็ลมพัดมาไง ลมพัดมา ธรรมชาติ แล้วทุกข์ไหมล่ะ

ถ้าเกิดคิด สมาธิ ปัญญาขึ้นมาล่ะ เกิดตั้งจะความจริงขึ้นมาล่ะ เห็นไหม

เขาบอกว่าวันนี้วันครอบครัว วันครอบครัว วันผู้สูงอายุ เราจะบอกว่าเราเกิดมาเรามีพ่อแม่ มีญาติพี่น้อง ต้องมีความระลึกถึง เจอหน้าให้ยกมือไหว้ การยกมือไหว้ ผู้ใหญ่เขาปลื้มใจ เขาปลื้มใจว่าเรา วัฒนธรรมของเรา ลูกหลานของเรานั้นยังสำนึกได้ อ่อนน้อมถ่อมตนกับผู้ใหญ่ เพราะว่าสิ่งนี้มันเป็นวัฒนธรรม แล้วมันเป็นการแสดงถึงวัฒนธรรม มันเป็นความสวยงามไง ทำเพื่อประโยชน์กับสังคม ทำเพื่อประโยชน์กับหัวใจของเรา แล้วเป็นตัวอย่างกับเด็กรุ่นต่อไป

มันจะเลยเถิดไปที่ท้องถนนต่างๆ นั้น มันเป็นเพราะโลก เพราะกระแส กระแสมันเป็นแบบนั้น แต่เราเป็นเจ้าของ เราเป็นคนไทย เราเป็นเจ้าของ เราต้องรักษาวัฒนธรรมของเรา วัฒนธรรมของเราคืออนามธรรมนี้ไง คือน้ำใจนี้ไง คือความรู้สึกนึกคิดนี้ไง อยากรู้แล้วแต่ คนรอบข้างก็ต้องได้รับความกระทบกระเทือนจากเรา คนรอบข้างเขาอยู่ใกล้เราต้องได้รับความอบอุ่น คนรอบข้างเราจะต้องได้น้ำใจจากเรา แล้วถ้าข้างนอกมันกระทบกระเทือน มันพ้นจากวิสัยของเรา ถ้ามันอยู่ในวิสัยของเรา คนรอบข้างของเราต้องได้รับความอบอุ่นจากหัวใจของเรา เอวัง